

آئین رسیدگی دادرسیها و هیاتهای
انتظامی سازمان پزشکی
جمهوری اسلامی ایران

دکتر علیرضا شریفیان عطار
متخصص بیهوشی-عضو هیئت علمی تمام وقت دانشگاه
دادرسی نظامی پزشکی مشهد

آیین نامه ذیل مشتمل بر ۱۲۴ ماده و ۳۵ تبصره، در
جلسه مورخ

۱۳۹۰/۶/۱۹ به تصویب شورای عالی نظام پزشکی رسید.

باب ها

❖ باب اول : دادرسي انتظامي

❖ باب دوم : هيات بدوي انتظامي

❖ باب سوم: هيات تجديد نظر انتظامی

❖ باب چهارم: هيات عالي انتظامي

❖ باب پنجم : اجراي احکم و تصميمات هيات هاي
انتظامي

❖ باب ششم: نحوه رسيدگي به درخواست مجدد رئيس
کل سازمان براي تجديد نظر در آراي قطعي

دادسرای انتظامی

ماده ۶

تعقیب امور انتظامی منحصرأً با
دادسرای انتظامی است . جهات قانونی
برای شروع تعقیب همان است که
ماده ۳۰ قانون سازمان نظام پزشکی
که از این پس به اختصار قانون نامیده
می شود ذکر شده است

تبصره ۱

شکای و مراجع ذیصلاح جهت اعلام
تخلف حداکثر ظرف مدت **یکسال** از
تاریخ وقوع تخلف یا بروز عوارض
می توانند به دادسرا اعلام شکایت
کنند. آغاز مرور زمان تخلف
انتظامی شاغلان حرفه های
پزشکی، تاریخ وقوع تخلف بوده و
درمورد تخلفات مستمر، تاریخی
است که استمرار قطع شده است.

ماده ۳۰ قانون سازمان نظام پزشکی

دادسرای انتظامی در موارد ذیل مکلف به شروع رسیدگی است:

الف - شکایت شاکی ذی نفع یا سرپرست و یا نمایندگان قانونی بیمار.

ب - اعلام تخلف از مراجع قضائی - اداری.

ج - اعلام تخلف از طرف هیأت مدیره، شورای عالی و ریاست سازمان.

د - شکایت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

ه - در مورد تخلفات مشهودی که به نظر اعضاء دادسرا و هیأت‌های انتظامی پزشکی رسیده است.

و - ارجاع از طرف هیأت بدوی انتظامی پزشکی

ماده ۷

دادستان در اموري که به داديار ارجاع مي شود حق نظارت و دادن تعليمات را دارد و مي تواند در تحقيقاتي که توسط داديار بعمل مي آيد حضور به هم رساند.

ماده ۹

دادیار جز در مورد تخلفات مشهود، بدون ارجاع دادستان یا
معاون او حق رسیدگی ندارد

ماده 18

تخلف انتظامي مشهود عبارت است از تخلفي که در مرئي و منظر اعضاي دادسرا يا هيأت هاي انتظامي واقع شود يا اعضاي مذکور بلافاصله در محل وقوع حضور يافته، آثار و دلايل تخلف را پس از وقوع آن مشاهده نمايند يا دلايل و وسايل تخلف در تصرف فرد يافت شود يا تعلق اسباب و دلايل به وي محرز باشد.

ماده ۱۰

کلیه مراکز و مقامات بهداشتی و درمانی اعم از دولتی و غیردولتی باید فوراً « درخواست دادسرا را به موقع اجرا در آورده و اطلاعات و مدارک و اسناد مورد مطالبه را در مهلتی که تعیین می شود در اختیار دادسرا قرار دهند و چنانچه عذر موجهی داشته باشند در همان مهلت اعلام نمایند.

خودداری، ممانعت و یا تاخیر در انجام دستورات دادسرا مستوجب تعقیب و مجازات انتظامی و یا ارجاع به مراجع ذیصلاح می باشد.

ماده ۱۱

دادسرا می تواند هر گونه تحقیق و اطلاعاتی را که برای کشف و تعقیب تخلف لازم می داند به عمل آورده و **اشخاصی** که اطلاعات آنان را موثر میداند احضار یا کتباً از آنان استعلام نماید

ماده ۲۶

دادسرا نباید کسی را بدون دلیل احضار کند

ماده 12

چنانچه رسیدگی به تخلفاتی که واجد جهات فنی و تخصصی است مقتضی دخالت کارشناس باشد دادسرا می تواند نظر کارشناسی متخصصان معتمد را استعلام و در صورت **اختلاف نظر آنان توضیحات** لازم را اخذ نماید.

در صورتیکه مشتکی عنه برای تدارك دفاع یا تهیه مدارك، استمهال نماید، دادسرا می تواند حداکثر **دو هفته** مهلت به او اعطا کند.

بعد از سه بار اخطار به شاکی جهت حضور و
هر بار به مدت **15** روز عدم حضور وی به
منزله انصراف از شکایت شاکی تلقی می شود
عدم حضور مشتکی عنه مانع از رسیدگی
پرونده انتظامی و اتخاذ تصمیم نخواهد بود

ماده 13

دادسرا شکایت شکای یا اعلام کننده تخلف را با دلایل آن استماع می نماید. چنانچه پس از خاتمه تحقیقات دلایل برای تعقیب مشتکی عنه کفایت داشته باشد می تواند او را با تصریح نوع تخلف در احضاریه دعوت نماید. دادسرا مکلف است نوع تخلف و دلایل شکایت را به وی **تفہیم** نماید

چنانچه رسیدگی به دلایل مزبور مستلزم هزینه
ای باشد، پرداخت هزینه به عهده **استناد کننده**
است.

تبصره 1

در صورتیکه مشتکی عنه برای تدارک دفاع یا تهیه مدارک، استمهال نماید، دادسرا می تواند حداکثر **دو هفته** مهلت به او اعطا کند

تبصره ۲

بعد از سه بار اخطار به شاکی جهت حضور و هر بار به مدت **15** روز عدم حضور وی به منزله انصراف از شکایت شاکی تلقی می شود. عدم حضور مشتکی عنه مانع از رسیدگی پرونده انتظامی و اتخاذ تصمیم **نخواهد بود**

ماده 15

شاکي انتظامي کسي است که شخصاً ذینفع بوده و قانوناً حق مطالبه ديه و ضرر و زیان را در محاکم دادگستري دارد چنانچه اقدام شاکي به شکایت انتظامي به نمایندگی از بیمار **صغير ، محجور یا عاجز** باشد باید سمت شاکي از حیث ولایت، قیومیت، وکالت، امانت و غیره مسلم و مدارك مربوط به سمت اخذ گردد

ماده ۱۶

تعقیب انتظامی **موقوف به شکایت شاکی نیست** و گذشت شاکی یا اولیا و نمایندگان قانونی او موجب موقوف ماندن تعقیب نخواهد بود، مگر اینکه صرفنظر از گذشت، دلایل برای تعقیب کافی نباشد که در اینصورت دادسرا قرار منع تعقیب صادر خواهد کرد

چنانچه تعطیل موقت آن بخش از مؤسسه و مرکز بهداشتی و درمانی که مربوط به موضوع و محل ارتکاب تخلف است برای انجام تحقیقات یا جلوگیری از ادامه تخلف انتظامی یا مصالح تندرستی جامعه ضروری باشد، دادستان انتظامی می تواند پلمپ مرکز فوق را حسب مورد از دادرسی عمومی و انقلاب محل و یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی درخواست نماید.

- تبصره- در صورتیکه دلیلی بر وقوع جرمی باشد یا اقدام دیگری لازم باشد که مستلزم تعقیب کیفری یا دخالت دادرسی عمومی و انقلاب باشد، مراتب فوراً به آن دادسرا اعلام می گردد.

ماده 22

تحقیقات در دادسرا **غیر علنی** است

فاصله بین ابلاغ احضاریه تا تاریخ حضور نباید کمتر از سه روز باشد. در مواردیکه جنبه فوریت داشته باشد ، می توان مشتکی عنه را زودتر احضار کرد.

ماده 29

چنانچه متخلف داراي سوابق انتظامي ديگري باشد، به منظور رعایت **تعدد و تکرار** باید در کیفر خواست به آن تصریح شود

ماده 30

در صورتیکه

❖ فعل یا ترک فعل انتسابی در فرض وقوع و صحت،
تخلف نباشد

❖ یا تخلف ادعایی متوجه مشتکی عنه نباشد

❖ یا دلایل برای تعقیب کافی نباشد

دادسرا **قرار منع تعقیب** صادر می کند

ماده 31

در صورتیکه متخلف فوت نموده یا دچار جنون گردد یا تخلف انتسابی مشمول مرور زمان باشد یا قبلاً همان تخلف مورد رسیدگی واقع و مختومه شده باشد، قرار موقوفی تعقیب صادر می شود

ماده ۳۳

در صورتیکه رسیدگی به تخلف منوط به اثبات امری باشد که اتخاذ تصمیم در خصوص آن **در صلاحیت مرجع دیگری** بوده و تفکیک تخلف ممکن نباشد، رسیدگی تا تعیین تکلیف از مرجع صلاحیتدار متوقف و مراتب به شاکی ابلاغ می گردد.

ماده 35

در صورتیکه يك نفر به ارتکاب تخلفات متعددي در پرونده تحت تعقيب باشد و به نظر دادستان تحقیقات پرونده نسبت به بعضي از آن تخلفات کامل بوده و تفکیک آن بخش ممکن باشد، نسبت به همان قسمت کیفرخواست صادر شده و پرونده در مورد سایر قسمتها مفتوح مانده و رسیدگی ادامه خواهد یافت

ماده 36

چنانچه تخلف در حوزه **نظام پزشکی دیگری** واقع شده باشد،

پرونده با صدور قرار عدم صلاحیت به آن مرجع ارسال می
شود.

ماده 37

در صورتیکه شکایت شاکی یا اعلام کننده واجد عنوان جزایی باشد، مراتب با صدور قرار عدم صلاحیت به مراجع قضایی اعلام می گردد.

تبصره- رسیدگی و اقدامات مراجع قضایی در هر حال مانع رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای متخلفان در دادرسیها و هیاتهای انتظامی نمی باشد.

ماده ۳۹

اعضای دادرسی و هیاتهای انتظامی در موارد زیر در رسیدگی و صدور رای شرکت نمی کنند

- ❖ الف- عضو هیات (عضو دادرسی) یا همسر ایشان با شاکی یا مشتکی عنه، قرابت نسبی یا سببی تا درجه دوم از طبقه سوم داشته باشند
- ❖ ب- عضو هیات (عضو دادرسی) یا همسر ایشان با شاکی یا مشتکی عنه دعوی حقوقی یا جزایی داشته باشند
- ❖ ج- عضو هیات (عضو دادرسی) یا همسر ایشان در دعوی طرح شده ذینفع باشند
- ❖ د- عضو هیات یا عضو دادرسی قبلاً در پرونده اظهار نظر انتظامی نموده باشند.

باب دوم - هيات بدوي انتظامي

ماده 55

هیات بدوی در **حدود کیفرخواست** رسیدگی نموده و خارج

از آن حق رسیدگی ندارد. چنانچه در جریان بررسی به

تخلفات دیگری برخورد نماید، مکلف است آنرا به دادسرا

اعلام کند

ماده 60

هیات بدوی می تواند از دادستان یا جانشین قانونی او برای دفاع از کیفرخواست دعوت به عمل آورد. عدم حضور ایشان مانع از رسیدگی نیست

تبصره- دادستان می تواند در موارد ضروری برای دفاع از کیفرخواست با هماهنگی رئیس هیات بدوی در جلسه هیات شرکت نماید

ماده 64

هیات بدوی مکلف است در مهلتی که از طرف مراجع قضایی تعیین می گردد نسبت به موضوع اظهار نظر نموده و چنانچه این امر در مهلت معین مقدور نباشد، از مرجع مزبور **استمهال** نماید

باب سوم- هیات تجدید نظر انتظامی

ماده ۶۵

آرای قابل تجدیدنظر هیاتهای بدوی انتظامی عبارتند از
❖ الف- احکام برائت یا محکومیت

❖ ب - قرار های منع یا موقوفی تعقیب دادسرا که مورد تأیید
هیات بدوی انتظامی قرار گرفته است

ماده ۶۹

در متن درخواست تجدید نظر باید **دلیل یا دلایل**
تجدید نظر خواهی ذکر گردد

ماده 73

چنانچه متقاضی تجدید نظر درخواست خود را مسترد دارد، هیات تجدید نظر قرار رد آن را صادر نموده و **رای هیات بدوی به قوت خود باقی خواهد ماند**

ماده 79

- ❖ اگر عملی که محکوم علیه به علت ارتکاب آن محکوم شده به فرض ثبوت تخلف نباشد یا به لحاظ سایر جهات قانونی قابل تعقیب نبوده یا متوجه محکوم علیه نباشد و هیات تجدیدنظر برائت محکوم علیه را احراز کند، رای بدوی را نقض و برائت او را صادر می کند.
- ❖ چنانچه به نظر هیات، تحقیقات کامل نباشد یا اخذ توضیح از کارشناس لازم باشد، هیات می تواند راسا تحقیقات مورد نظر را انجام یا از کارشناس استعلام نموده یا اینکه انجام آنرا از دادسرا و یا هیات بدوی انتظامی بخواهد.
- ❖ اگر رای هیات بدوی به صورت قرار باشد و به هر علت نقض شود، پرونده جهت رسیدگی به هیات مذکور ارسال می شود. هیات بدوی مکلف است به ماهیت موضوع رسیدگی و رای صادر نماید.

ماده ۸۰

هیات تجدید نظر به آنچه که موضوع رسیدگی هیات بدوی قرار گرفته و نسبت به آن تجدید نظر خواهی شده رسیدگی می نماید و **خارج از آن حق رسیدگی ندارد.**

ماده ۸۲

هیات تجدیدنظر **حق تشدید** مجازات انتظامی را ندارد
مگر اینکه شاکی از رای صادره تجدیدنظر خواهی
کرده باشد

ماده 87

آرای صادره از هیات تجدید نظر جز در مورد احکام محرومیت از اشتغال، **قطعی** است

باب چہارم- هیات عالی انتظامی

ماده 95

صلاحیت و حدود وظایف هیات عالی

❖ تجدید نظر نسبت به آرای موضوع بندهای ده و ز تبصره یک ماده ۲۸ قانون

❖ رسیدگی به اعتراضات و شکایات اشخاص از طرز کار دادرسی و هیاتهای بدوی و تجدید نظر انتظامی

❖ نظارت عالی بر دادرسی و هیاتهای بدوی و تجدید نظر انتظامی

❖ ایجاد هماهنگی و وحدت رویه در امور هیاتهای انتظامی

❖ رسیدگی به اعتراض طرفین یا نمایندگان قانونی آنان نسبت به نظریه

❖ کارشناسی هیات بدوی انتظامی موضوع تبصره ۵ ماده ۳۵ قانون.

سازمان نظام پزشکی - ماده ۲۸

تبصره ۱- عدم رعایت موازین شرعی و قانونی و مقررات صنفی و حرفه‌ای و شغلی و سهل‌انگاری در انجام وظایف قانونی به‌وسیله شاغلین حرف پزشکی و وابسته به پزشکی تخلف محسوب و متخلفین با توجه به شدت و ضعف عمل ارتكابی و تعدد و تکرار آن حسب مورد به مجازات‌های زیر محکوم می‌گردند:

- ❖ الف- تذکر یا توبیخ شفاهی در حضور هیئت‌مدیره نظام پزشکی محل.
- ❖ ب- اخطار یا توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی محل.
- ❖ ج- توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی و نشریه نظام پزشکی محل یا الصاق رأی در تابلو اعلانات نظام پزشکی محل.
- ❖ د- محرومیت از اشتغال به حرفه‌های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یک سال در محل ارتكاب تخلف.
- ❖ ه- محرومیت از اشتغال به حرفه‌های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یک سال در تمام کشور.
- ❖ و- محرومیت از اشتغال به حرفه‌های پزشکی از بیش از یک سال تا پنج سال در تمام کشور.
- ❖ ز- محرومیت دائم از اشتغال به حرفه‌های پزشکی و وابسته در تمام کشور.

ماده ۹۹

چنانچه محکوم علیه از تعقیب دعوی تجدید نظرخواهی در هیات عالی منصرف شود و درخواست خود را مسترد نماید، هیات قرار رد درخواست تجدید نظر خواهی صادر نموده و رای تجدید نظرخواسته به قوت خود باقی خواهد ماند

تبصره- چنانچه پس از استرداد درخواست تجدیدنظر، هیات عالی رای صادره را مخالف قوانین و مقررات و یا موازین علمی و فنی تشخیص دهد، می تواند **راسا به موضوع رسیدگی نموده و رای مقتضی صادر نماید**

ماده 106

چنانچه هیات عالی در جریان رسیدگی به پرونده های انتظامی یا در تعقیب شکایت اشخاص یا اعلام مقامات و مراجع اعم از شورای عالی، رئیس کل، هیات مدیره، شورای هماهنگی استان، دادستان و معاونین او هرگونه اخلال یا سوء جریانی مشاهده نماید، می تواند رسماً به موضوع رسیدگی کرده و مراتب را با ذکر چگونگی آن به هر یک از ارکان سازمان که مسئولیت موضوع به عهده آن است، اعلام نموده و رفع آن را بخواهد

باب پنجم / اجرائي احڪم و تصميمات
هيٺ
انتظامي

ماده 108

اجرای احکام و تصمیمات هیات های انتظامی جز در مورد تذکر یا توبیخ شفاهی که در حضور هیات مدیره نظام پزشکی محل صورت می گیرد ، با **دادسرای انتظامی** است .

ماده 111

احکام لازم الاجرا عبارتند از:

- ❖ الف- حکم هیات بدوی که در مهلت مقرر نسبت به آن تجدید نظر خواهی نشده باشد
- ❖ ب- حکم هیات بدوی که مورد تأیید هیات تجدید نظر قرار گرفته باشد احکام
- ❖ ج- حکم هیات تجدید نظر که پس از نقض رای بدوی صادر شده باشد.
- ❖ د- حکم هیات تجدید نظر در مورد محرومیت از اشتغال در صورتیکه در مهلت مقرر از آن تجدید نظر خواهی نشده باشد.
- ❖ ه- حکم هیات عالی در مورد محکومیت که پس از نقض رای هیات تجدید نظر صادر شده باشد.
- ❖ و- حکم هیات عالی که در مقام رسیدگی به درخواست رئیس کل سازمان صادر شده باشد.
- ❖ ز- حکم قطعی که از دادگاه تجدیدنظر دادگستری استان صادر شده باشد.

ماده 117

چنانچه محکوم علیه در زمان اجرای حکم قطعی محرومیت از اشتغال به حرفه مربوط، در امر پزشکی یا حرفه مورد نظر دخالت نماید، **دادستان انتظامی** مکلف است علاوه بر تعقیب انتظامی محکوم علیه در مواردی که محرومیت از اشتغال دائم نباشد فوراً مراتب را به دادستان عمومی و انقلاب جهت تعقیب کیفری به اتهام دخالت غیرمجاز در امور پزشکی اعلام نماید.

ماده 120

ابلاغ آرای هیاتهای بدوی و تجدیدنظر انتظامی با هیات صادرکننده رای بوده و ابلاغ آرای هیات عالی انتظامی با هیات تجدیدنظر انتظامی استان مربوط می باشد.

باب ششم/ نحوه رسیدگی به درخواست مجدد
رئیس کل سازمان برای تجدید نظر در آرای
قطعی

ماده 121

چنانچه رئیس کل سازمان، آرای قطعی هیاتهای بدوی و تجدید نظر انتظامی را خلاف قانون تشخیص دهد، می تواند از هیات عالی انتظامی درخواست بررسی مجدد پرونده را نماید

در صورتیکه به تشخیص رئیس کل ، پرونده جهت
بررسی به هیات عالی انتظامی ارسال گردد، **اجرای**
رای تا صدور رای هیات عالی متوقف خواهد شد.

